

Bediüzzaman'ın hürriyet düşüncesi

'Ekmeksiz yaşarım, hürriyetsiz yaşayamam'

Hürriyetin en temel prensibi, kuvvetin kanunda olmasıdır. Kanun hâkimiyetinin sağlanmasıdır. Yani haklının güçlü olmasıdır. Haklı hakkını alamazsa, hürriyetin en esaslı ölçüsü olan "Başkasına zarar verme" ortadan kalkmış olur. Hakkını alamayan bir mağdur var demektir. Mağduriyetin olduğu yerde hürriyetten ve adaletten bahsedilemez.

GİRİŞ

Hürriyet kavramı, insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. İnsanlığın yaratılışı ile birlikte başlamıştır. İnsana cüz'î irade verildiğinden beri bu kavram insanlığı meşgul etmektedir. İnsan hayatının en önemli duraklarından birisidir. Beden itibariyle beslenme ne kadar önemli ise duygular itibariyle de hürriyet en az o kadar, hatta daha da önemlidir. Bediüzzaman'ın "Ben ekmeksiz yaşarım, hürriyetsiz yaşayamam" sözü bu gerçeği çok veciz bir şekilde ifade etmektedir.

İnsan hayatının olmazsa olmaz özelliklerinden birisi hürriyet sevdasıdır. İnsanlık tarihine dikkatle bakıldığında şu gerçek görülecektir: Bütün kölelikleri yıktıktan sonra insanlık ancak hürriyetin kölesi olmaya razı olmuştur.

"Ben ezelden beridir hür yaşadım hür yaşarım,

Hangi çılgın bana zincir vuracakmış şaşarım.

Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner aşarım.

Yırtarım dağları enginlere sığmam taşarım."

diyen Âkif, hürriyet sevdasını böyle ifade etmektedir.

"Ne efsunkâr imişsin ey dîdâr-ı hürriyet,

Esîr-i aşkın olduk, gerçi kurtulduk esaretten."

diyen Namık Kemal bu hürriyet özlemini güzel bir şekilde dile getirmiştir.

Kahrın pençesinde aslanları tiril tiril titretenler, bir âhu gözlünün sevdasının zincirlerinde esaret zindanlarına girmeyi kabul etmişler, sevdanın tutsağı olmuşlardır. Kişi veya devlet bazında merkezîleşenler, taşralarını ihmal etmiş, ihmalin ötesinde iskat etmiş, yok saymış, hürriyeti sadece kendine özgü bir özellik kabul edip başkalarını hak sahibi olarak

görmemiştir. Bunun sonucu “ben” merkezli bir hayat ortaya konmuştur. Diğerlerini ise “öteki”leştirmişlerdir.

Kavînin zayıfı ezdiği sistem, hayvanlıktan kalma bir sistemdir. Kurdun kuzuyu yemesi için bir mazerete sığınması gerekmiyor. Onun, kendini merkez sayıp diğerlerini yeme hakkını kendinde görmesinden daha iyi sebep olur mu? O da hayvanlığının gereğini yerine getiriyor. Hürriyet, herkesin hakkıdır. Herkes, herkes kadar hak sahibidir. Ona sahip olma bakımından, kimsenin diğerinden fazlalığı veya eksikliği yoktur.

KELİME ANLAMI

Hürriyet kelimesi, hararet kökünden gelmektedir. Yani onun özünde ısınma ve ısıtma vardır. Hayatı ısıtır. Hayatı buz gibi yaşamaktan kurtarır, canlandırır, hayat verir. Hayat onunla canlanır, hareketlenir.

Hürriyetin zıddı olan esaret, bir çeşit ölümdür. Soğuk ve donmuşluk, etrafından el etek çekme, kendi kabuğuna çekilme, etrafı ile ilişkilerini kesme anlamı taşır.

Demek hürriyet, hayatı ısıtan bir özelliğe sahiptir. Hürriyet aşkı, ciğerleri yakan bir değerdir. Onun harareti gönülleri yakar. Mevlânâ'nın neyi gibi hürriyetin nağmelerinde gönülleri ihtizaza getiren bir iksir vardır.

Varlıkların en kıymetlisi, altının saf hâle gelmesidir hürriyet. Duyguların en kıymetlisi imandır. İmanın kemâli de Allah'tan başkasına boyun eğmeme, O'nun kulluğunda gerçek hürriyeti tatmadır. Hürriyetin en ileri safhası, Allah'tan başkasına kulluk etmeme halidir.

Hürriyet, yağmuru bol buluttur. Hem kendisi rahmettir, rahmete muhtaç gönüllere de hayat verir.

TARİHÇESİ

Hürriyet düşüncesi insana cüz'î iradenin verilmesi ile başlar. Cüz'î irade seçme hakkıdır. Bu hakkın insanlara verilmesinden itibaren hürriyet mücadelesi başlar. Çünkü insan bir tercih yapacaksa, bunu hiçbir baskı altında kalmadan yapmalı ki adı tercih olsun. Zorla dayatılan bir seçim tercih olmaz. Dolayısı ile bu hürriyet aşkı insanların yaratılışı ile başlar ve insanlığın sonuna kadar devam edecektir. Hak kavramının içindeki en önemli bölmelerden biri hürriyettir. İnsanlıkla birlikte devam edecektir.

İlk seçme hürriyeti Hz. Âdem'e (as) secde ile başlamıştır. Habil Kabil olayı ile devam etmiştir. Kıyamete kadar da devam edecektir. Bütün peygamberler, insanların hür ortamda doğru seçim yapabilmeleri için onlara rehberlik etmek üzere gönderilmişlerdir. Peygamberler sadece yol göstermişler, hiçbir zaman zorlamamışlardır. Onların rehberliğinde baskı ve cebir yoktur. Akla kapı açmışlar, insanların ihtiyar ve iradelerini ellerinden almamışlardır.

Medine sözleşmesinde ve Veda Hutbesinde Peygamberimiz (asm) hak ve hürriyetlerin korunmasına azamî titizliği göstermiştir. Medine sözleşmesinin 10. Maddesinde, karşı tarafa yardım etmedikçe Yahudilerin himaye edileceği, 28, 30. Maddelerinde Medine'nin birlikte savunulacağı karar altına alınmıştır. Yani onların inançları farklı da olsa, bir ortak payda olan Medine'nin savunulması konusunda iş birliğine gidilmesi ve bunun da hür ve baskısız bir şekilde karar altına alınması önemli bir icraattır.

Veda Hutbesinde ise, bütün haklar teminat altına alınmıştır. Hürriyetin kendine ve başkasına zarar vermeme boyutu öne çıkarılmıştır. Kimse kimsenin malına, canına zarar vermeyecek, mülkiyet hakkı korunacak, ırk, soy sop üstünlüğü olmayacak, kadın haklarına riâyet edilecek, sosyal barış ve emeğin önemine dikkat edilecek.

Bütün bunlar 7. Asrın ilk çeyreğinde, cahiliyetin etkisinde olan bir dönemde, medeniyetten uzak bir toplumda icrâ edilecek ve başarıya ulaşacaktır.

Batıda ise, ilk hürriyet hareketi Magna Carta (1215) ile su yüzüne çıkacaktır. Arada neredeyse altı asır gibi büyük bir fark var.

İkinci dalga Fransız İhtilâli ile gündeme gelmiştir. Krallığın veya kilisenin baskılarına son verip sosyal sınıfların varlığının

tescili sağlanmıştır.

Bir fikir hareketinden çok baskılara tepki olarak ortaya çıkmıştır.

HÜRRİYET MÜCADELESİNDE DEVLETİN KONUMU

Devlet bir hizmet organizasyonudur. Vatandaşlarından aldığı yetkilerle geri döner, vatandaşların mutlu yaşaması için onlara hizmet eder. Vergi alır ve alırken de verirken de âdil davranır. Herkesin hakkını âdil bir şekilde korumakla yükümlüdür.

Hedef vatandaş değil de devletin bizzat kendisi olursa, vatandaşın hak ve hürriyetlerini feda etmeye başlarsa devlet “merkezleşir” ve taşrayı dışarı itmeye başlar. O zaman sosyal devlet olmaktan uzaklaşır, totaliter bir devlet haline döner.

Doğru olanı, hâkim devlet değil hizmetkâr devlet olmasıdır. Toplumun çoğunluğunun isteklerine olumlu cevap verebilmesidir. Ülkenin sağlık, bayındırlık, eğitim... gibi hizmetlerini etkili ve âdil biçimde yerine getirmesidir.

Haklı olan, devletin yanında hakkı teslim edilinceye kadar güçlü olmalıdır. Gücü değil, hakkı, hukukun üstünlüğünü öne çıkarmalıdır.

İslâmın tasvip ettiği idare tarzı, seçimle iş başına gelmiş bir idarî yapıdır. Krallık, İslâmın özünde yoktur. Meşverete dayalı, hak ve hürriyetlere saygılı bir idarî yapı olmalıdır.

Dinin “cihad” emrinin doğru anlaşılması ve yorumlanması gerekmektedir. Cihad, peygamberlerin tebliğ tarzının himayesinde olmalıdır. Bunun bir ayağı eğitimidir. Bir ayağı yaşama ve güzel örnekler göstermedir. Gönüllerin tâ derinliklerinden gelen bir istekle kabul sağlanmalıdır. Yoksa geçici olmaya mahkûmdur. Hiçbir inanç zorla yaşatılamaz. Gönülleri fethederek kazanılmalıdır. Hak ve hürriyetlerin öne çıktığı günümüzde bu durum çok daha önemli hâle gelmiştir.

Risâle-i Nur’un cihad anlayışı İslâm dünyası için önemli bir parametredir. Dikkatlice incelenip sunulması elzem bir vazifedir.

HÜRRİYETİN TARİFİ

“Hürriyetin şen’i odur ki, ne nefesine, ne gayrıya zararı dokunmasın.” (Bediüzzaman) Hürriyet, kendine ve başkasına zarar vermeden yaşama hakkıdır. Kendine veya başkasına zarar veren kişinin bu davranışı bir hak değildir. Tahakküm ve tagallüp hürriyetin sınırları içerisinde değildir. Herkesin ama herkesin hakkını vermektir.

Taraftarına ayrı, karşısındakine daha ayrı davranma adalet duygusundan ayrılmadır.

Herkesi meşrû hareketlerinde serbest bırakmak, gayr-ı meşrû, kendine veya çevresine zarar veren davranışlarına da engel olmaktır. Kötü örnek olacak davranışlardan uzak kalmaktır.

Bu mânâda hürriyeti sınırlayacak iki temel unsur vardır:

1. Kanun hakimiyeti: Kanunlar, haklının hakkını gasp edenden alırken tabii ki ona bazı yaptırımlar getirecektir. Yerine göre zorlayacaktır. Suçlu, suç işlemek benim hakkımdır, bu noktada hürriyetimi kısıtlayamazsınız diyemez. Kanunlar herkesi bağlar. Kanun karşısında kimsenin imtiyazı olamaz.

2. Eğitim: Küçük yaştaki insanlar iyiyi kötüden ayırmakta zorlanır. Onları doğrulara yönlendirip, yanlışlardan uzak tutmak için bir takım sınırlamalar getirilmek durumundadır. İnsanlık tarihinden süzülüp gelen doğruların doğru olarak anlaşılması için buna ihtiyaç vardır.

Umumun hürriyeti, toplumun bütün fertlerinin ortaklaşa ve eşit şekilde kullanabileceği bir hürriyet havuzudur. Herkesin

eli oraya eşit şekilde yetişebilmelidir. Kanun ve eğitimin dışında kısıtlama olmamalıdır.

HÜRRİYETİN TEMEL ÖLÇÜSÜ

Hürriyetin en temel prensibi, kuvvetin kanunda olmasıdır. Kanun hâkimiyetinin sağlanmasıdır. Yani haklının güçlü olmasıdır. Haklı hakkını alamazsa, hürriyetin en esaslı ölçüsü olan “başkasına zarar vermeme” ortadan kalkmış olur. Hakkını alamayan bir mağdur var demektir. Mağduriyetin olduğu yerde hürriyetten ve adaletten bahsedilemez.

Hürriyetçi toplumlarda, haklının hakkı haksızdan alınıp kendisine teslim edilinceye kadar en güçlü insan odur. Öyle de olmalıdır. Hakkın teslimi konusunda ihmal meydana gelirse haklının hakkını alma hürriyeti yok edilmiş olacaktır. O da hürriyeti tahrip eder.

Bu hakkı kanunlar kendisine teslim etmezse, kendisi almaya kalkacaktır. Böyle bir girişim, kanunî olmayan bir yapılmayı, hem kan dâvâlarını besleyecektir. Devlet denen kuruma, vatandaşlarını bu hale getirmek yakışmaz. Devlet de devlet gibi davranmak durumundadır. Haklıya hakkını, suçluya gerekli cezayı verecektir, vermelidir. —

HÜRRİYET HER İSTEDİĞİNİ YAPMAK MIDIR?

G. İstibdat nedir?

İstibdat, hürriyetin alternatifidir. Bu ikisi bileşik kaplar gibidir. Birinin eksikliğini diğeri dolduracaktır. Hürriyet zemini boşluk kabul etmez. Onun eksikliğini mutlaka istibdat dolduracaktır. Öyle ise istibdatı da kısaca tanımakta fayda var.

1. İstibdat, tahakkümdür. Başkalarını baskı altına almaktır. Bu ister devlette olsun, ister ilim camiasında olsun, ister sosyal hayatta olsun fark etmez. Zorla iş yaptırmak hürriyetin prensibi değildir. Yapmıyor, tembellik ediyorsa yaparı getireceksin.

2. Keyfi muameledir. Hiçbir kurala bağlı kalmadan, kendi doğrularına göre icraat yapmadır. Keyfiliğin kuralı olmaz, keyfilik de kural olmaz. Zaten kuralın kendisi keyfiliği ortadan kaldırır. Herkesin bulunduğu bir ortak noktayı ifade eder. Yani metre herkes için yüz santimdir. Bunu keyfi için azaltıp çoğaltan ortak noktadan ayrılıp keyfiliğe sapmış olur.

3. Kuvvete dayanarak şiddet uygulamadır. Güçlünün gücüne güvenerek zayıfı ezmesi veya hakkını elinden alması istibdattır. Bir gün kendinden daha güçlü biri çıkar ve o da onun üzerinde baskı uygular. Şiddet, şiddeti doğuracaktır. Bu kaçınılmaz bir gerçektir.

4. Bir kişinin görüşüdür. Çoğunluğun değil de bir kişinin temsil ettiği görüşü uygulamaya sokmak bir baskıdır. Rey-i cumhur bir hürriyet ölçüsüdür. Onu bırakıp tek kişi kanaatini benimsemek çoğunluk üzerinde baskı kurmaktır.

5. Baskı sistemleri sû-i istimale daima açıktır. Ne kadar kötülük varsa hepsi kapalı kapılar ardında icra edilmektedir. Toplumun önünde onları yapması mümkün olmayan işleri kapalı kapılar ardında rahatlıkla işleme koyabilmektedir.

6. Baskı sistemleri, insanlığı mahveder. Onların şevkini kırıp ümitsizliğe sevk eder. Ümidini yitiren her şeyini yitirmiştir. Ondandır daha kötüsü olmaz.

İstibdatın sonucu zillet ve sefalettir. Halkı fakir ülkelere dikkatle bakıldığında onların yönetimlerinin ya tahakkümle, ya keyfi muamele ile veya tek kişinin söz sahibi olduğu bir idarî yapı ile işleri yürüttüğü görülecektir.

Böyle adaletsiz yapının altında kin ve husûmet yaygınlaşacaktır. Hak kaybına uğrayan insanlar idaresine ve adaletine küsecektir. Bu çok tehlikeli bir durumdur. Hak ve adalet dağıtanlar buna meydan vermemelidirler.

Baskı gören insanların arasında ihtilâflar yayılacaktır. İnsan aciz yaratılmıştır. Eline nimet geçtiğinde yere göğe sığmaz. Nimeti kesildiğinde de bağırp çağıracaktır. İdare etme mevkiindeki insanları tenkide başlamak, onlara güven duymama noktasına getirir. Güvenmediği insanların idaresinde idare ile aralarındaki köprüleri yıkacaktır.

Devlet yönetimindeki baskılar, ilmi istibdadı doğuracaktır. Bu durum taklidin önünü açacaktır. Halbuki ilim hürdür. Akademik personel hiç baskı altında kalmadan her türlü fikri araştıracaktır. İlerleme bu sayede mümkün olacaktır. Ona baskı yapılırsa araştırma ve icatları bırakıp ilmin bakkallığını yapacaktır. Ondan bundan derleyecek, derlediğini satacak, yeni bir şey ortaya koymayacaktır. Bu bir kısır döngüdür.

Üniversitelerimizin ayağındaki en büyük pranga budur. Bu baskıyı kırmak lâzım, ta ki ilim yeniden ilerleme trendine girsin.

H. Hürriyet her istediğini yapmak mıdır?

Her istediğini yapmak ancak hayvanlara mahsus bir özelliktir. Onlar yaptıklarının önünü sonunu düşünmezler. Doğru yanlış hesabı yapmazlar.

İnsanlar ise yaptığı işin ne getirip ne götürdüğünü hesaba katmak durumundadırlar. Bilgisi olmadığı bir konuda ahkâm kesmesi doğru değildir. Sorumluluk getirir. Altından kalkamayacağı bir yükün altına girmiş olabilir.

Bu bakımdan hürriyeti, dinin emirleri ile terbiye etmek gerekmektedir. Din, insanı Yaratanın onun hakkında ortaya koyduğu kullanma kılavuzudur. O kılavuza uyulmadığı takdirde hep arıza verecektir. Arızalı âleti kim sırtında taşır?

Din ile terbiye edilip süslenen bir hürriyet, şeytanın esaretinden kurtulup Allah'a kul olacaktır. Hürriyetin kemali de budur. En büyük hürriyet, kula kul olmaktan vazgeçip Allah'a kul olmaktır.

Kula kul olan ya riyakâr vaziyete gelecek, veya köleleşecektir. İkisi de insan fitratına aykırıdır. Kölesi olunan insanlar ise kendilerinde bir güç vehmedecek, azgınlaşacaktır. Firavun bu noktada önemli bir örnektir. Kendisini halkının yaratıcısı olarak görme noktasına kadar işi ileri götürme çılgınlığına düşmüştür.

Hürriyetin önemli bir prensibi de hataları genellemekten kaçınmaktır. Bu hem kişi için böyledir, hem de kurumlar için geçerlidir.

Bir insanın yirmi iyi huyu var, beş de kötü tarafı varsa, o beş tane kötü huyuna bakıp o insanı kötü olarak ilân etmek doğru değildir. Yirmi iyi huyu ile anlaşarak devam etmek gereklidir.

Yüz kişi olan bir kurumun on kişisi hatalı ise o kurumu mahkûm etmek doğru olmaz. On kişiyi suçlu kabul etmek lâzımdır. Diğer doksan kişi masumdur.

İş ve meslek hayatında mahareti ön planda tutmak da hürriyetin ölçüleri arasındadır. İşe adam vermek gerekmektedir. Ehil olmadığı halde adama iş vermiş olmak için iş verilirse o iş en sonunda çökecektir. Beceriksiz ellerde aksayan devlet vazifeleri ona muhatap olan vatandaşları küstürecek, hatalar kişilere değil, devlet kurumlarına fatura edilecektir. Bu kırgınlıklar, zaman içinde devletinden küsmeye dönecektir. Vatandaşının kendisine kırgın olduğu bir devlet, nasıl yükselir veya ayakta kalabilir?

Devlet vatandaşına, şefkatli sinesini açacak, vatandaş da işte bu benim devletim diyerek, dört elle gelişmesi ve yükselmesi için elinden geleni ardına koymayacaktır. Onun için işi yapabilecek insanlara teslim etmek hürriyetçi sistemlerin istihdam politikalarında önemli bir stratejidir. Usta eller işi organize edecek ve yükseltecektir.

Bu benim yakınımıdır diyerek yapamayacağı bir işte istihdam etmek işe ve yakınına iyilik değildir. İşe iyilik değildir, çünkü işin ilerlemesini önleyecektir. Başarısızlığı kimse övemez. Beceriksizliği alkışlamak mümkün değildir. O kişiye de iyilik değildir. Onun da şahsiyetini törpüler. Başarısız bir insan konumuna düşürür. Başarısız olduğu için alkışlanan insan, insanlık tarihinde yoktur.

İ. Hürriyet cevheri:

Hürriyet mükemmel bir cevherdir. Onun bulunduğu terazinin öteki kefesinde şunlar olmalıdır. Hürriyet, mutlulukla dolup taşan bir saraydır. Sakinlerinin oturduğu mekân mutluluk mekânıdır. Bu mekânda oturanlar bilgi denen zarafetle

süslenmişler, fazilet elbiseleri giymişlerdir. "Fazilet"i gurbete gelin edenler, ondan mahrumiyetin girdabında dönüp dururlar, çabaları bir adım ileri geçmez. Hep aynı yerde dönerler, aynı şeyi yaparlar. İlerleme şansları yoktur. Enerjileri bittiği an da dibe çökerler.

Kısaca, terazinin öteki kefesi, bilgi, fazilet ve İslâmî ahlâkla donatılmalıdır.

Kula sevgi ve saygı gösteren, kulun Sahibine daha fazla sevgi ve saygı gösterecektir. Bu saygının adı kulluktur. Allah'a kul olan adam, kula kulluğa tenezzül etmez. Çünkü kul da kendisi gibi âcizdir. Dertlerine deva olamaz. İhtiyacını karşılayamaz. Kendisi gibi olan birine yalvarmanın ne anlamı var? Neyi halleder?

Allah'a kul olan başka insanlara tahakküm de etmez. Cumhurbaşkanı'nın yaverinin bir başka insandan yardım istemesi ona yakışmadığı gibi, bir başkasına baskı kurmaya da ihtiyacı yoktur. Konumu buna müsait değildir.

Medeniyet, insanların hürriyet duygularını geliştirecektir. Doğru kurulmuş bir şehir, düzenli ve konforlu işleyen bir şehir hayatı, hak ve hürriyetleri daha fazla öne çıkaracaktır. İşleyen kuralları gören bir insan, o kuralların tıkanmasına razı olmaz. Kuralların ağır aksak, kör topal yürüdüğü bir yerde, tıkanmalar çoğu zaman göz ardı edilir. Bu durum bir çok defa yaşandığı için insanlar aksamayı benimseyebilirler veya aksamaya razı olabilirler.

Hürriyetlerin öne çıkmasında, düzenli bir şehirleşme, kuralların aksamadan yürüdüğü bir yerleşim yeri, önemli ölçüde etkindir. Medine - medeniyet ilişkisi bunları hatıra getirmektedir.

J. Her devrin bir ağası var

İnsanların içinden ağalar çıktığı gibi çağların, devirlerin de ağası vardır. Geçmiş zamanın ağası kuvvet idi. Kimin kılıcı keskin, kalbi acımasız ve katı ise o öne çıkardı. Önünde herkes boyun bükerdi.

Şimdiki zamanın ağası ise, akıl, marifet, kanun, efkâr-ı ammedir. Aklı, bilgiyi, kanun hâkimiyetini, toplumun çoğunluğunu temsil eden istekleri öne çıkaranlar daima yükselcekler ve ilerleyeceklerdir.

Kuvvete dayananlar, yaşlandıkça acizleşeceklerdir. Beli bükülmüş, kolu kanadı dökülmüş yüz yaşındaki bir pehlivanın her tarafı güç olsa neye yarar. Gençliğindeki kuvvet ve kahramanlığının şu anda ona bir faydası yoktur.

Bilgiye dayananlar ise, yaşlandıkça bilgi ve tecrübesi daha da artacaktır.

Kuvvet yaşlandıkça acizleşirken, bilgi yaşlandıkça daha olgunlaşacak ve güçlü hale gelecektir. Kuvvet inerken, bilgi yukarı çıkacaktır.

İstibdadı besleyen en münbit zemin cehalettir. Kılavuzu karga olanın misali, cehaleti kılavuz edinenlerin başı dertten kurtulmayacaktır.

Baskı rejimleri halkının çok fazla bilgili olmasını istemezler. Akıllı ve bilgili insanları idare etmek zordur. Onlardan daha fazla akıl ve bilgi ister. Bu ise o tür idarecilerin çok hoşlandığı bir durum değildir.

Beni dinlesin yeter der. Fazla itiraz etmesin, çok fazla bilmesin, fazla istemesin. Verilenle yetinsin derler.

Ufku olmayan, hayali kısıtlı olan neyi ne kadar isteyecek, bilemez ki. Verilene razı olacaktır.

Bir toplum için cehaletten daha büyük nasıl bir düşman olabilir ki?

K. Büyüklere karşı nasıl hür olabiliriz?

Çoğu zaman büyükler mevkileri ile, şöhretleri ile diğer insanlar üzerinde baskı kurarlar. Veya diğer insanlar onların manevî baskıları altında ezilirler. Böyle durumdaki insanlara karşı nasıl hür olunur?

Büyüklüğün konumu tevazu ve mahviyet gerektirir. Başkalarını manevî baskı altında tutmak değildir. Böyle manevî baskı

yapanlar gerçekte büyük olamazlar.

Makam ve mevkiler, millete hizmet içindir. Maddî veya manevî makamlar için durum budur, kural budur. Büyüklük, millete hizmet ile olur. Hizmet ettikçe hem mevkileri, hem kendileri büyümeye devam edecektir. "Bir adamın kıymeti himmeti nispetindedir. Kimin himmeti milleti ise, o kimse tek başıyla küçük bir millettir."

Millete hizmet etmeyen büyükler de küçülmekten kurtulamayacaktır. Milletin vicdanı bir gün mutlaka bunu hissedecektir. Onun büyük olmadığını fark edecektir. Bir sineğin kartalın mevkisinde görünmesi mümkün değildir. Onu taklit etmesi de zordur. Toplumun vicdanı kısa süreli yanıltılsa bile suların er geç yatağını bulması gibi vicdanlar da kendine hizmet edenleri bulup takdir edecektir.

Baskı ile kendine hizmet ettiren, korku ve cebrin baskısı ile milletin şevk ve azmini kıranlar millete hakaret etmekte, onları hayvan derekesine indirmektedir. Kuvvetlinin zayıfı ezmesi hayvanlığın kuralıdır. Kurtların biçâre koyunları yemesi bundandır. Milletini hor ve hakir görenler, kendilerine hizmet etmesi gereken insanlar olarak kabul edenler, iyilikleri kendine, kötülükleri millete verenlerin koyunları yiyen kurtlardan ne farkı var?

Milletini küçük görenler büyük olamazlar.

Bunlar, bir dirhem zararını milletin bin lira menfaatine feda etmezler. Kendileri kazanacaklarsa milletin zarar etmesi önemli sayılmaz. Böyle oldukları halde, canlarını millete feda etmekten dem vururlar. İcraatları ise tam tersidir. Cumhurun cumhuriyetlerinde yeri yoktur. Kendilerine zarar verenlere karşı affedici olamazlar. Sanki mücessem bir intikam abidesidirler.

L. Sonuç:

Medeniyet, insan sevgisini doğuracak, bireyi öne çıkaracaktır. Devlette merkezin gücünü azaltacak, fertleri güçlü hale getirecektir.

Kötü davranışlar, ihtilâflar bertaraf edilirse, bilgili, birlik ve beraberliğini sağlamış bir toplum olarak insanlığa yol göstermeye devam edeceğiz. Bu ülkenin insanları geçmişte bunu başarmıştır. Bundan sonrada yapabilir, yapmalıdır.

Cehaleti, fakirliği, ihtilâfları ortadan kaldırmak kaydı ile demokrat, müreffeh ve güçlü Türkiye'nin burcuna bayrağı dikmeye muvaffak olacaklardır.

Ali SARIKAYA